

به نام خدا

صادرات خاویار تاسماهیان پرورشی

تدوین کنندگان:

دکتر مهدی گلشن

(عضو هیئت علمی موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور)

دکتر یزدان مرادی

(عضو هیئت علمی موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور)

دکتر مهدی شکوری

(مدیر اجرای سایتس در امور ماهیان خاویاری)

دکتر محمود بهمنی

(عضو هیئت علمی موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور)

ویراستار علمی:

دکتر محمود محسنی

(عضو هیئت علمی موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور)

<p>صادرات خاویار تاسماهیان پرورشی / تدوین کنندگان مهدی گلشن ... [و دیگران]؛ ویراستار علمی محمود محسنی. تهران: موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور، ۱۴۰۰. ۹۰ ص.: مصور (بخشی رنگی)، نقشه (رنگی)، جدول، نمودار. 978-600-8451-63-1 فیبا در کتاب حاضر تلاش شده است، ضمن اشاره به تاریخچه صنعت خاویار و ظهور خاویار پرورشی، مقررات و استانداردهای ملی و بین المللی مرتبط با صادرات خاویار ارائه گردد تا تولید کنندگان، مراکز فراوری و صادر کنندگان خاویار با آگاهی بیشتری در این عرصه قدم بردارند. تدوین کنندگان مهدی گلشن، یزدان مرادی، مهدی شکوری، محمود بهمنی. : کتابنامه: ص. [۷۹] - ۸۴ : خاویار -- ایران Caviar -- Iran تاسماهیان -- ایران -- پرورش و تکثیر Sturgeons -- Iran -- Culture صادرات -- ایران Exports -- Iran : گلشن، مهدی، ۱۳۶۴- : محسنی، محمود، ۱۳۴۷ -، ویراستار : موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور TX ۳۸۵ : ۶۴۱/۲۹۳ : ۸۷۳۳۰۲۵ : فیبا</p>	<p>عنوان و نام پدید آور مشخصات نشر مشخصات ظاهری شابک وضعیت فهرست نویسی یادداشت یادداشت یادداشت موضوع شناسه افزوده شناسه افزوده شناسه افزوده رده بندی کنگره رده بندی دیویی شماره کتابشناسی ملی اطلاعات رگورد کتابشناسی</p>
---	---

نام کتاب: صادرات خاویار تاسماهیان پرورشی

تدوین کنندگان: دکتر مهدی گلشن، دکتر یزدان مرادی، دکتر مهدی شکوری، دکتر محمود بهمنی

ویراستار علمی: دکتر محمود محسنی

ویراستار ادبی: گل اندام آل علی

شمارگان: ۶۰۰

چاپ اول: سال ۱۴۰۰

ناشر: موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور

ناظر چاپ: مدیریت اطلاعات و ارتباطات علمی

(نشانی: میدان هفت تیر، خیابان قائم مقام فراهانی، خیابان مشاهیر، نبش خیابان غفاری، پلاک ۵،

موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور، تلفن ۰۶۸ ۸۸۳۸۱ - www.ifsri.ir)

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۴۵۱-۶۳-۱ (ISBN: 978-600-8451-63-1)

قیمت: ۵۵۰۰۰۰ ریال

حق چاپ برای موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور محفوظ است.

پیشگفتار

دریای خزر به عنوان بزرگترین دریاچه جهان، یکی از زیستگاه‌های اصلی تاسماهیان است. دست کم در دو قرن اخیر این ماهیان ارزشمند به عنوان منبع درآمد تعداد زیادی از صیادان و شرکت‌های تجاری بوده است. در طول چند دهه گذشته به‌ویژه پس از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی، ذخایر تاسماهیان دریای خزر تحت تاثیر عوامل مختلف محیطی و فعالیت‌های انسانی به شدت تحت فشار قرار گرفته‌اند و در حال حاضر، تمامی انواع تاسماهیان خزر در معرض خطر انقراض هستند و بر اساس توافق کشورهای حاشیه دریای خزر، در ده ساله اخیر صید تجاری این ماهیان ممنوع بوده است و این ممنوعیت به احتمال زیاد در دهه یا دهه‌های پیش رو نیز ادامه خواهد داشت.

با اضافه شدن تاسماهیان به فهرست آبریان پرورشی ایران، فرصت بی‌بدیلی برای حفاظت از این آبریان ارزشمند و نیز افق جدیدی برای توسعه مزارع پرورش ماهیان خاویاری در ایران گشوده شد و هم‌اینک پرورش تاس ماهیان در ۲۱ استان کشور انجام می‌پذیرد.

تولید خاویار پرورشی این فرصت را مجدداً فراهم آورد تا این محصول از ایران به بازارهای جهانی روانه شود و نام خاویار ایران که به دلیل ممنوعیت صید قانونی و محدودیت‌های تجارت گونه‌های در معرض خطر انقراض از بازارهای بین‌المللی حذف شده بود، دوباره زنده سازد.

در حال حاضر، تنها صادرات خاویار استحصال شده از نسل دوم ماهیان پرورشی مجاز است و برای ممانعت از تجارت غیرمجاز، نیازمند دریافت گواهی خاصی که تأیید کننده منشأ خاویار و انطباق خاویار تولیدی با ضوابط "معاهده تجارت گونه‌های در معرض خطر انقراض (CITES)"^۱ می‌باشد. عدم رعایت ضوابط و بی‌توجهی به کیفیت خاویار می‌تواند علاوه بر وارد آوردن خدشه به شهرت و

^۱ Convention on International Trade in Endangered Species (CITES)

اعتبار خاویار ایرانی، مشکلات بزرگی را برای صادرات محصولات تاس ماهیان و پایداری بخش تولید ایجاد نماید.

تاکنون مطالب ارزشمندی در خصوص روش‌های تکثیر تاس ماهیان، استانداردهای کدکس، کنترل کیفی بر مبنای HACCP¹ از سوی همکاران محترم موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور، اساتید گرانقدر دانشگاه‌ها، کارشناسان دلسوز سازمان شیلات ایران و علاقمندان این حوزه به چاپ رسیده است که موضوع اصلی این کتاب نمی‌باشد. در کتاب حاضر تلاش شده است، ضمن اشاره به تاریخچه صنعت خاویار و ظهور خاویار پرورشی، مقررات و استانداردهای ملی و بین‌المللی مرتبط با صادرات خاویار ارائه گردد تا تولید کنندگان، مراکز فراوری و صادر کنندگان خاویار با آگاهی بیشتری در این عرصه قدم بردارند.

مهدی شکوری

(مدیر اجرای سایتس در امور ماهیان خاویاری)

¹ Hazard analysis and critical control points (HACCP)

فهرست مندرجات

فصل ۱: کلیات	۱
۱-۱. مقدمه	۱
۲-۱. دریای خزر و تاسماهیان	۴
۳-۱. منع تجارت تاسماهیان	۷
۴-۱. کنوانسیون منع تجارت گونه‌های گیاهی و جانوری در معرض خطر انقراض (CITES)	۹
۵-۱. پرورش تاسماهیان، افق‌های جدید	۱۰
۶-۱. تاریخچه تحقیقات تکثیر و پرورش تاسماهیان	۱۰
۷-۱. وضعیت کنونی صنعت پرورش تاسماهیان	۱۱
فصل ۲: خاویار	۱۴
۱-۲. تقویم و گاه‌شمار خاویار	۱۴
۲-۲. تولید خاویار از صنعت آبی‌پروری	۱۶
۳-۲. خاویار و آنالیز شیمیایی	۱۸
۴-۲. کیفیت خاویار	۲۲
۵-۲. خاویاز جایگزین و خاویاری بدلی (ساختگی)	۲۴
۶-۲. انواع خاویار دریای خزر	۲۵
۱-۶-۲. خاویار بلوگا	۲۸
۲-۶-۲. خاویار آسترا	۲۹
۳-۶-۲. خاویار سوروگا	۳۰
۴-۶-۲. خاویار فشرده	۳۱
۷-۲. شناسایی انواع خاویار به روش‌های آزمایشگاهی	۳۲

۳۳	۸-۲. استانداردهای تعیین شده از سازمان ملی استاندارد
۳۳	۲-۸-۱. ویژگی‌های شیمیایی خاویار دان و خاویار فشرده
۳۴	۲-۸-۲. حدود مجاز فلزات سنگین
۳۵	۲-۸-۳. آنتی‌بیوتیک و هورمون تراپی
۳۵	۲-۸-۴. افزودنی‌های غذایی
۳۷	۲-۸-۵. ویژگی‌های میکروبی و حدود مجاز
۳۷	۲-۹-۹. تجارت جهانی خاویار قاجاق
۴۰	۲-۹-۱. روش‌های خروج غیرقانونی خاویار
۴۰	۲-۹-۲. مسیرهای شناخته شده تجارت غیرقانونی خاویار
۴۲	۲-۹-۳. قاجاق خاویار و بسترهای قانونی
۴۳	۲-۹-۴. خاویار وحشی / خاویار طبیعی / خاویار خالص / خاویار اصل، کلاهبرداری نوین
۴۴	فصل ۳: ضوابط و دستورالعمل صادرات خاویار
۴۴	۳-۱. مقدمه
۴۵	۳-۲. ضوابط ثبت نام و فعالیت شرکت‌های متقاضی صادرات خاویار تاسماهیان پرورشی
۴۵	۳-۲-۱. شرایط متقاضیان
۴۶	۳-۲-۲. نحوه ارایه تقاضا
۴۶	۳-۲-۳. وظایف و تعهدات شرکت‌های صادر کننده
۴۷	۳-۳. ثبت مزرعه
۵۳	۳-۴. نشانه‌گذاری (پلاک‌گذاری) ماهیان
۵۴	۳-۵. فرآوری و بسته‌بندی خاویار
۵۶	۳-۵-۱. بسته بندی
۵۶	۳-۵-۲. برچسب‌گذاری خاویار
۵۷	۳-۵-۳. ضوابط برچسب‌گذاری ظروف خاویار
۶۱	۳-۶. فهرست برچسب‌گذاری

۶۴ گواهی بهداشت	۷-۳
۶۸ گواهی مبداء	۸-۳
۷۰ صورتحساب بازرگانی و فهرست کالا	۹-۳
۷۰ بارنامه هوایی	۱۰-۳
۷۲ ضوابط عرضه خاویار در فرودگاه‌های مستقر در فرودگاه‌های بین‌المللی کشور	فصل ۴
۷۲ فرودگاه‌های فرودگاه‌های بین‌المللی	۱-۴
۷۶ اقدامات پس از ورود به مقصد	فصل ۵
۷۶ ترخیص و انتقال	۱-۵
۷۶ بسته‌بندی مجدد	۲-۵
۸۰ منابع	
۸۶ پیوست	